

Tusculum

**SALONITANSKA MUZA
DUJE RENDIĆA-MIOČEVIĆA**

2017
SOLIN-10/2

Tusculum
10/2

Solin, 2017.

Nakladnik

Javna ustanova u kulturi
Zvonimir Solin
Kralja Zvonimira 50
Solin

Za nakladnika

Špiro Žižić

Urednik

Marko Matijević

Nakladnički savjet

Joško Belamarić
Nenad Cambi
Josip Dukić
Miroslav Katić
Šime Marović
Dražen Maršić
Ivica Žižić

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak

Marko Grgić

Tisak

Suton Graf Zagreb

Za tiskaru

Tihomir Kujundžić

Naklada

500 primjeraka

Časopis je uvršten u podatkovne baze: ESCI (Emerging Sources Citation Index), DOAJ (Directory of Open Access Journals), AWOL (The Ancient World Online), Hrčak (Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske).

Izdavanje časopisa novčano podupiru Grad Solin i Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

UDK 908(497.5-37 Solin)

Tiskana inačica: ISSN 1846-9469

Mrežna inačica: ISSN 1849-0417

Tusculum

Časopis za solinske teme

10/2

Solin, 2017.

ZBORNİK RADOVA SA ZNANSTVENOGA KOLOKVIJA

SALONITANSKA MUZA DUJE RENDIĆA-MIOČEVIĆA

Dignum laude virum Musa vetat mori /

Muza ne dopušta da umre muž vrijedan hvale

(Hor., Carm. IV, 8, 28)

Pripremni odbor

Jasna Jeličić-Radonić, Mirjana Matijević Sokol, Marina Šegvić,
Špiro Žižić, Dino Demicheli, Ivan Matijević

Solin, 29. lipnja 2016.

Sadržaj

9		Predgovor
11-18	Marina Šegvić	Duje Rendić-Miočević (Split, 29. 6. 1916. – Zagreb, 30. 4. 1993.)
19-21	Ivan Mirnik	Opus Duje Rendića-Miočevića na suvremenim znanstvenim međumrežnim stranicama
23-36	Nenad Cambi	Nova svjedočanstva solarnih i mističkih kultova u Dalmaciji
37-55	Ante Rendić-Miočević	Arheološka istraživanja na spoju gradskih bedema sjeverno od <i>Porta Caesarea</i> u Solinu (1970. – 1973.)
57-66	Jasna Jeličić-Radonić	<i>Gloria virtutem tamquam umbra sequitur</i>
67-75	Joško Belamarić	Rendić-Miočevićeva teza o sadržaju uništenoga središnjeg motiva friza Dioklecijanova mauzoleja
77-92	Mirjana Matijević Sokol	Od epitafa svećenika Ivana do epitafa kraljice Jelene
93-97	Tonko Maroević	Uklesani stihovi, usklađeni prepjevi Prevoditeljsko-priredivački prinos Duje Rendića-Miočevića
99-120	Bruna Kuntić-Makvić	<i>Διάλεκτος, γράμματα, signum</i> Službena komunikacija ilirskih vladara prema izvještajima starih pisaca
121-127	Jelena Marohnić	Isejski natpis s najviše negrčkih imena (Brunšmid br. 12)
129-141	Branka Migotti	Nadgrobnni spomenik obitelji Aurelija Januarija iz Dobrinaca kod Rume (<i>Caput Bassianense</i>)
143-173	Ivan Radman-Livaja	Pregled ilirske onomastike na sisačkim teserama
175-197	Dino Demicheli	Neobjavljeni i nepoznati rimskodobni natpisi iz istraživanja Ejnara Dyggvea u Šupljoj crkvi u Solinu
199-210	Ivan Matijević	O vojnoj karijeri centuriona Lucija Varija [---] po natpisu ILlug 2098 iz Salone
211-219	Josip Dukić	<i>Salona Christiana</i> – Pisana ostavština don Frane Bulića biblioteci Centralnoga bogoslovnog sjemeništa u Splitu
221-232	Vladimir Sokol	Aleja istraživača Salone – Dolina hrvatskih kraljeva Važnost Dalmacija/e za hrvatsku povijest kroz rezultate njihova bavljenja

PREDGOVOR

Prošle godine 29. lipnja obilježili smo 100 godina od rođenja arheologa Duje Rendića-Miočevića, znamenitoga istraživača Salone. Kao studenti arheologije proveli smo s profesorom Rendićem početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća (1972., 1973., 1974.) nekoliko istraživačkih kampanja u Saloni na spoju bedema stare jezgre Salone i njezina istočnog dijela sjeverno od poznatih *Porta Caesarea*. Tada smo u potpunosti doživjeli posebnu vezu Duje Rendića-Miočevića sa Salonom i Solinom. Upravo zato smo mi, njegovi studenti, kolege i prijatelji, inicirali još jednom prisjećanje na našega Profesora jednodnevnim skupom na mjestu kojemu je posvetio velik dio svoga znanstvenog opusa. Dragi Profesor, *natus et nutritus* u Splitu, ali stalno vezan uz Salonu - Solin, danas počiva u sjeni čempresa Lovrinca i kao čuvar bdije nad Salonom i svojim Splitom, pa i kroz nas, svoje učenike. Ovaj skup naš je darak zahvalnosti Duji Rendiću-Miočeviću.

Skup smo realizirali uz svesrdnu podršku Grada Solina i Doma Zvonimir kojima zahvaljujemo, jer teško bismo bez njihove materijalne i moralne pomoći mogli obilježiti ovu važnu godišnjicu koja može biti onaj kamen temeljac za novi pristup spomenicima Salone i Solina u budućnosti.

Znanstveni kolokvij, posvećen našem dragom Profesoru, potpuno je ostvaren objavom izlaganja svih sudionika u posebnom broju Časopisa za solinske teme *Tusculum* 10/2, što je izraz poštovanja salonitanskoga djela Duje Rendića-Miočevića. A to najbolje ilustrira Horacijev stih *Dignum laude virum Musa vetat mori* / Muza ne dopušta da umre muž vrijedan hvale (*Hor., Carm. IV, 8, 28*).

Jasna Jeličić-Radonić i Mirjana Matijević Sokol

Duje Rendić-Miočević

Marina Šegvić

Duje Rendić-Miočević (Split, 29. 6. 1916. – Zagreb, 30. 4. 1993.)

Marina Šegvić
HR, 10000 Zagreb
Vojnovićeva 24

U članku autorica sumira životni put i djelo akademika Duje Rendića-Miočevića, znanstvenika, muzeologa, sveučilišnoga profesora. Životni i radni vijek započinje u Splitu gdje se školuje i gdje je bio na čelu Arheološkoga muzeja. Radni vijek nastavlja u Zagrebu kao sveučilišni profesor i ravnatelj Arheološkoga muzeja. Bio je redoviti član HAZU-a. Golemi je znanstveni i stručni doprinos profesora Duje Rendića-Miočevića. Otvarajući i rješavajući probleme hrvatske arheologije interdisciplinarnim pristupom vinuo se u sam vrh europske i svjetske znanosti.

Ključne riječi: Duje Rendić-Miočević, arheolog, znanstvenik, epigrafija, numizmatika, ilirologija, ranokršćanska provincijalna arheologija, Salona

UDK: 902 Rendić-Miočević, D.

Stručni članak
Primljeno: 7. lipnja 2017.

Prolog

U *Predgovoru* knjižice s programom znanstvenog koklokvija *Salonitanska muza Duje Rendića-Miočevića* održana 29. lipnja 2016. u Solinu, urednice Jasna Jeličić Radonić i Mirjana Matijević Sokol, obje nekadašnje studentice a potom i kolegice profesora Duje Rendića-Miočevića, prisjetile su se duboke veze Profesorove sa Salonom i Solinom. Stota obljetnica njegova rođenja spontani je povod da se njegovi bivši učenici, kolege ali i mladi znanstvenici, stasali na njegovu opusu, na skroman ali neposredan način, oduže čovjeku koji je sveukupan svoj znanstveni rad ugradio u boljitak hrvatske arheološke humanističke misli.

Nama je pak pao u udio kazati o životu i djelu Profesorovu, tom golemu području u kojem nije lako kritički odmjeriti što je važnije – jer sve što je radio, o čemu je pisao, što je istraživao i čemu nas je učio, ostavilo je neizbrisiv trag i golem je doprinos hrvatskoj ali i europskoj i svjetskoj arheološkoj znanosti. Dakle, jednom riječju – sve je važno!

Život i stručni put

Profesor Duje Rendić-Miočević, potomak stare splitsko-bračke plemićke obitelji, rođen je u Splitu, gdje je pohađao osnovnu školu i klasičnu gimnaziju te maturirao godine 1934. Njegov djed Dujam, po kojem nosi i ime, bio je prvi hrvatski narodnjački načelnik grada Splita.

Split s Dioklecijanovom palačom, Solin sa svojim starijim spomenicima i izvrsno gimnazijsko klasično obrazovanje bez sumnje su predodredili njegov budući poziv. Studirao je arheologiju, povijest umjetnosti i klasičnu filologiju i godine 1939. diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Profesori su mu bili tadašnja vodeća imena povijesnih znanosti poput Viktora Hoffllera, Antuna Mayera, Grge Novaka, Nikole Majnarića i drugih.

Na zagrebačkom je Sveučilištu godine 1948. doktorirao disertacijom *Ilirska onomastika na latinskim natpisima Dalmacije* i stekao zvanje naslovnoga docenta. Svojom je disertacijom otvorio put u nas dotad slabo zastupljenim istraživanjima i studiju »ilirologije«, epigrafije, grčke i latinske, ali ponajprije i ilirske onomastike.

Kratko je vrijeme predavao u splitskoj Klasičnoj gimnaziji, a od 1941. do 1954. u Arheološkome muzeju u Splitu zaposlio se kao kustos, potom muzejski i znanstveni savjetnik, a ujedno i ravnatelj Muzeja (naslijedivši na tome mjestu još jednoga čuvenog arheologa, Mihovila Abramića). U to se vrijeme počinje intenzivno baviti Salonom – provodi zaštitna arheološka istraživanja, proučava prošlost grada od samoga početka i nastanka do njegove propasti u seobi naroda i napuštanja.

Godine 1954. izabran je u zvanje izvanrednoga profesora i pozvan u Zagreb da preuzme vodstvo i kroz novu

studijsku koncepciju osuvremeni studij arheologije. Po koncepciji Duje Rendića-Miočevića arheologija se na Filozofskom fakultetu studirala sve do uvođenja tzv. bolonjske reforme.

U svojoj dugogodišnjoj bogatoj sveučilišnoj karijeri predavao je klasičnu i provincijalnu te ranokršćansku arheologiju, kao i grčku i latinsku epigrafiju i grčku i rimsku numizmatiku. Dugo je godina bio predstojnikom Arheološkoga zavoda (kasnije Odsjeka za arheologiju), a osnivač je Arheološkoga instituta, posebne znanstvene jedinice Filozofskoga fakulteta. Akademske godine 1968./1969. i 1969./1970. bio je dekan Fakulteta, a u razdoblju od 1980. do 1982. i predsjednik fakultetskoga Savjeta.

Krajem akademske godine 1982./1983. Duje Rendić-Miočević napustio je aktivnu službu na Fakultetu, ali je kao *professor emeritus* nastavio jednakim intenzitetom prije više od četiri desetljeća započetim istraživanjima, među ostalim i u Saloni.

Mogli bismo kazati da se Profesorova stogodišnja veza s Dalmacijom, Splitom, Zagrebom i arheologijom na najljepši mogući način iskazala ovim skupom u njegovoj Saloni.

Osnivač je i voditelj poslijediplomskoga studija arheologije Zagrebačkoga sveučilišta, a bio je i predsjednik i koordinator znanstveno-nastavnoga vijeća poslijediplomskih studija Zagrebačkoga sveučilišta u Dubrovniku i Splitu.

Uz redovitu sveučilišnu djelatnost vodio je zagrebački Arheološki muzej kao posljednji u nizu znamenitih hrvatskih arheologa koji su u uspješnoj personalnoj uniji sjedinjavali dvije za studente arheologije i arheologiju uopće ključne znanstvene ustanove u Zagrebu: katedru za klasičnu arheologiju na Filozofskome fakultetu i mjesto ravnatelja Arheološkoga muzeja u Zagrebu. Tada je, naime, isti znanstvenik vodio Muzej i bio predstojnik Zavoda i katedre za arheologiju. To dobro rješenje uveo je Izidor Kršnjavi kada je kao predstojnik Odjela za bogoštovlje (i nastavu Kraljevske zemaljske vlade trojedne Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije) bio poslao Josipa Brunšmida u Beč da doktorira i onda ga namjestio na Filozofskome fakultetu i u Arheološkome muzeju. Nakon Brunšmida slijedili su Viktor Hoffiller, Mirko Šeper i Duje Rendić-Miočević.

U Arheološkome je muzeju Duje Rendić-Miočević bio i voditeljem njegova Numizmatičkog odjela.

Hrvatska (tada Jugoslavenska) akademija znanosti i umjetnosti izabrala ga je godine 1966. za dopisnoga (izvanrednoga) člana, a 1977. za redovitoga člana.

Obnašao je i dužnost tajnika Akademijina Razreda za društvene znanosti i voditelja Studijskoga kabineta (Zavoda), današnjega Odsjeka za arheologiju HAZU-a. Bio je član nekoliko akademija i drugih istaknutih arheoloških i povijesnih institucija širom Europe te potpredsjednik Međunarodnoga udruženja za grčku i latinsku epigrafiju (AIEGL). Ovdje bismo izdvojili članstvo u Njemačkom arheološkom institutu (DAI), utemeljenom davne 1829., i u Austrijskom arheološkom društvu (OeAI), utemeljenom 1898. Valja spomenuti njegovo sudjelovanje u radu Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, posebno u Balkanološkom institutu, preustrojenom godine 1962. u Centar za balkanološka ispitivanja ANUBiH-a, i to od samoga početka njegova rada.

Profesor Duje Rendić-Miočević bio je jedan od osnivača i predsjednik Arheološkoga društva Jugoslavije, a od osnutka pa tijekom više godina predsjednik njegove Antičke sekcije. U mnogome je pridonio obnovi Hrvatskoga arheološkog društva (1968.), kada se ta krovna stručna organizacija odrekla položaja podružnice Arheološkoga društva Jugoslavije i nastavila radom pod svojim izvornim imenom iz godine 1878., vremena njezina osnutka.

Bio je članom, redovitim ili počasnim, u gotovo svim europskim (i mnogim svjetskim) arheološkim i numizmatičkim društvima. Njegov je doprinos arheološkoj znanosti, kroz radove objavljivane u glasilima tih društava, bio toliko važan i uvažavan da mu je posmrtno posvećen svezak edicije *Recherche sur les Civilisations*, tiskan 1993. (ADPF, Radovi Međunarodnog okruglog stola, Clermont-Ferrand 1989, ur. Pierre Cabanes). U tome je svesku kapitalni članak D. Rendića-Miočevića *Greco et Illyriens dans les inscriptions en langue greque d'Epidamne – Dyrrhachion et d'Apollonia d'Illyrie*.

Nagrade

Za svoj je istaknuti znanstveni, stručni, pedagoški i društveni rad dobio velik broj nagrada i priznanja od kojih izdvajamo hrvatsku Nagradu za životno djelo »Božidar Adžija« (1971.), hrvatsku nagradu za životno djelo u području društvenih znanosti (1982.), Nagradu za životno djelo splitske *Slobodne Dalmacije* (1988.) i Nagradu za znanstveni rad HAZU-a i Zagrebačkoga velesajma »J. J. Strossmayer« (1990.) za knjigu *Iliri i antički svijet*.

Odlikovan je Ordenom rada sa zlatnim vijencem (1965.) i Ordenom rada s crvenom zastavom (1978.). Godine 1998. posmrtno je odlikovan i Ordenom Reda Danice Hrvatske s likom Marka Marulića.

Znanstveni interes i objavljena djela

Golem je znanstveni i stručni doprinos profesora Duje Rendića-Miočevića. Otvarajući i rješavajući probleme hrvatske arheologije interdisciplinarnim pristupom vinuo se u sam vrh europske i svjetske znanosti.

Znanstvena područja kojima se bavio u području naše provincijalne antike sa svom njezinom kompleksnom problematikom. U grubim se crtama njegovi radovi mogu svrstati u one u kojima se bavi antičkom i protoantičkom arheologijom: grčkom kolonizacijom na istočnom jadranskom prostoru, Ilirima i njihovim odnosima s Grcima i Rimljanima – tek se s istraživanjima Duje Rendića-Miočevića pojavljuje pojam »ilirologija« – procesom helenizacije i romanizacije i dr. Među prvima u nas posebno se posvetio sveobuhvatnim onomastičkim istraživanjima ilirskoga područja.

Kao arheolog, filolog i epigrafičar svestrano sagledava ilirsku problematiku koristeći se izvorima, posebno arheološkom, epigrafskom i numizmatičkom građom, da bi osvijetlio ilirsku autohtonu kulturu, povijesne i društveno-političke prilike, a napose otpor svim oblicima romanizacije u području duhovne kulture.

Svojim višegodišnjim istraživanjima, osobito ilirskoga (grčko-ilirskoga) novca kao povijesnoga izvora prvoga reda dao je niz znanstvenih priloga s rezultatima koji upotpunjuju, a djelomice i posve mijenjaju, stara tradicionalna znanstvena gledišta o tim pitanjima.

Poseban je njegov znanstveni interes »romanizacija« jadranskoga područja, prvenstveno na tlu provincije Dalmacije, naše obale i unutrašnjosti, protumačena kroz razvoj urbanizma i graditeljstva, arheološku topografiju, kroz oblike municipaliteta, a osobito kroz duhovnu kulturu i umjetničko stvaralaštvo domaćega, provincijalnoga življa.

Ranokršćansko razdoblje u Iliriku (Dalmaciji), a osobito u njegovoj metropoli Saloni, s mnoštvom važnih spomenika, također je tema kojoj je Duje Rendić-Miočević posvećivao zasluženu znanstvenu pozornost. Svi pamtimo niz tada novih interpretacija u vezi s tipologijom sakralnih građevina – bazilika, oratorija, krstioničkih kompleksa i dr.

U velikom broju znanstvenih radova obrađivao je probleme grčke i rimske (latinske) epigrafije i numizmatike u kojima je tražio i nalazio autentične izvore za najraniju povijest naših krajeva i interpretiranjem često skromnih nalaza dolazio do prvorazrednih vrela za bolje poznavanje dotad malo ili nikako poznatih osoba iz antičke, ilirske povijesti.

Iz bogate bibliografije Duje Rendića-Miočevića ovdje ćemo izdvojiti dva naslova: njegovo životno djelo, knjigu *Iliri i antički svijet* (izdanje: Splitski književni krug, 1989.) kojom je, kroz sabrane radove, sposobnošću arheologa, klasičnoga filologa i povjesničara staroga vijeka postavio toliko visoke kriterije izvrsnosti da ih je teško nadmašiti.

Druga je knjiga *Carmina epigraphica* (Splitski književni krug, 1987.), intimistička antologijska zbirka prepjeva grčkih i rimskih zapisa u kamenu koji svjedoče o snazi riječi, u našim krajevima već od samog početka pismenosti, pretočenoj u stih... Ti su prepjevi prava književnost, pjesništvo, ali i u tim stihovima znanstvenik Duje Rendić-Miočević pronalazi pravi podatak.

Uredništvo

Već na početku karijere u Arheološkome muzeju u Splitu nastavlja rad svojih prethodnika Mihovila Abramića i nadalje don Frane Bulića pa obnavlja i uređuje Bulićev *Bullettino di archeologia e storia Dalmata* i to na hrvatskome jeziku kao *Vjesnik za historiju i arheologiju dalmatinsku*.

Po dolasku u Zagreb pokreće i kao glavni urednik uređuje publikaciju Arheološkoga zavoda i Instituta za arheologiju Filozofskoga fakulteta *Opuscula archaeologica* (do 1966.). U Arheološkome muzeju uređuje i stoljetni muzejski časopis *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*. Bio je urednikom za područje antike u časopisu *Archaeologia Jugoslavica* te glavni urednik Akademijina časopisa *Arheološki radovi i rasprave*.

Kako je Profesorov osnovni znanstveni interes bila arheologija Dalmacije, u Splitu, u Akademijinoj znanstvenoj jedinici, potiče izdavanje glasila neskrivena simbolična naziva *Adrias* s nakanom da objedini stručna i znanstvena dostignuća u ovome dijelu Hrvatske, ali i uspostavi veze s arheolozima na zapadnoj jadranskoj obali ili Sredozemlja u cijelosti.

Nadalje, uredio je – ili je bio član uže Redakcije – zbornike posvećene Mihovilu Abramiću, Grgi Novaku i Alojzu Bencu. U *Enciklopediji Jugoslavije* bio je urednikom struke *Arheologija i Prehistorija*.

Predavač i učitelj

Kao dugogodišnji sveučilišni nastavnik odgojio je generacije arheologa od kojih su mnogi još aktivni, u Hrvatskoj i u inozemstvu, na fakultetima, institutima, muzejima i drugim zavodima. Na Odsjeku za arheologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu Duje Rendić-Miočević predavao je antičku klasičnu i provincijalnu arheologiju, grčku i

latinsku epigrafiju, grčku i rimsku numizmatiku te ranokršćansku arheologiju.

Mi, koji smo imali sreću biti učenicima profesora Duje Rendića-Miočevića, znamo i pamtimmo kakav je izvanredan čovjek bio. Strog, ali pravedan i dobar, na prvi pogled distanciran, a opet nama blizak. Bio je vrstan predavač, izlaganja su mu uvijek bila zanimljiva, sustavna, jasna i zakružena. Temeljila su se na golemu znanju, proizašla iz njegova osobnog znanstvenog zanimanja i bila su uvijek temeljena na argumentima. To je osobito bilo važno, jer se tada studij arheologije temeljio na cikličkim predavanjima. Pa ako je katkada u svojim zaključcima bio naoko suzdržan i to je jedna od karakteristika »rendičevske metode« (kako se svojedobno bio slikovito izrazio Mithad Kozličić): u vremenskom odmaku, s novim ponuđenim vrelima, katkad se može slobodnije i izravnije približiti apsolutnoj znanstvenoj istini. Ili kako je to objasnila Mirjana Matijević Sokol: svoj je autoritet gradio na poruci: »Ja mislim tako zbog toga i toga...« Mnogi od nas bili su svjesni visoke znanstvene razine tih predavanja i činjenice da smo bili svjedoci nečega što će teško biti ponoviti.

Bio je uvijek spreman pomoći mlađim kolegama, jednostavan i vedar, uz dužno poštovanje i uvažavanje svakoga studenta ili mlađega kolege.

I na ovome su se skupu mnogi prisjetili svojih susreta s Profesorom, kroz anegdote ili ozbiljne diskusije, što lijepo potkrepljuje naše navode.

Terenski rad

Tijekom svoga dugogodišnjega stručnog, znanstvenog i pedagoškog rada profesor Duje Rendić-Miočević vodio je mnogobrojna arheološka istraživanja, a na rezultatima tih istraživanja često je temeljio i svoja predavanja na Fakultetu potvrđujući tako da je znanstvena i stručna djelatnost arheologa povezana i s terenskim istraživačkim radom.

Ipak, možemo kazati da su dva terena posebno obilježila njegov život terenskoga istraživača: Danilo u šibenskom zaleđu i Solin u susjedstvu njegova Splita.

Danilo, autohtono ilirsko-delmatsko središte s domaćom aristokracijom, koje prerasta u municipij rimskoga tipa (*municipium Riditarum*), sa svojom nekropolom i nadgrobniim spomenicima s ilirskim imenima neprestano će biti nadahnuće za Profesora, bilo da proučava topografiju, tumači ilirsku onomastiku i epigrafiju, ili mnogostruke veze i probleme domaćih stanovnika u odnosu s rimskim i drugim došljacima. Njegova je pak i zasluga što je jedna

pretpovijesna kultura na tome prostoru po Danilu dobila međunarodno priznato ime – Danilska kultura.

Kada je iz Splita prešao u Zagreb, njegova su istraživanja u Splitu i Solinu nužno postala ograničena. No, urbanizam Salone, njezina užeg i šireg područja, spomenici poput foruma, terma, kompleksa bedema i *Porta Caesarea*, ali također i ranokršćanska arheologija, kroz njegova su istraživanja postali ključnim doprinosom povijesti i životu toga slavnog središta antičke Dalmacije. Iz Zagreba je još poneki put uspješno organizirao istraživanja Salone sa studentima – neki od njih su se i ovom prilikom prisjetili sudjelovanja na terenu!

Nadalje, organizirao je ili rukovodio istraživanjima u Lumbardi na Korčuli (grčka kolonizacija naše obale, Lumbardska psefizma), u Murteru (*Colentum*), u Mulinama na otoku Ugljanu (s kolegom i prijateljem akademikom M. Suićem), u Cavtatu (*Epidaurum*), zatim u Makedoniji (*Scupi* – Skopje, *Heraclea Lynkestis* – Bitola), Bosni, Crnoj Gori (Budva), u Sloveniji i drugdje.

Sva su njegova terenska istraživanja za nas studente bila još jedan način učenja. Tu je Profesor izravno ugrađivao svoje golemo znanje i ljubav prema onim temama kojima se i sam bavio: epigrafija, onomastika, numizmatika, urbanizam, duhovna kultura, rano kršćanstvo, ali i srednjovjekovlje (hrvatski Solin). Na teren su često dolazili i surađivali s Profesorom i drugi vrsni znanstvenici i kolege: Radoslav Katičić, Vladimir Mirosavljević, Marin Zaninović, Josip Korošec i osobito Mate Suić. Rasprave između Duje Rendić-Miočevića i Mate Suića bile su mali znanstveni traktati u kojima su se katkad i razilazili u mišljenjima: još uvijek, primjerice, postoji dvojba jesu li Jastini s grčkoga natpisa iz Staroga Grada (*Faros* na otoku Hvaru) oni od rijeke Jadra (u Solinu) ili Zadranici? I eto opet jedne zanimljive veze sa Salonom!

SOS za Salonu, (*In*)*felix Salona*

Jednom je prilikom Mate Suić za Duju Rendića-Miočevića bio napisao da je on »savjest hrvatske arheologije«, misleći pritom na dva puta kada je Profesor svojim autoritetom intervenirao kako bi se spasila i vrednovala salonitanska baština: godine 1977. arhitekti, povjesničari umjetnosti i arheolozi pokrenuli su niz predavanja pod nazivom »SOS za baštinu« i objavili ih u časopisima *Čovjek i prostor* i *Arhitektura*. SOS za Salonu potpisuje Duje Rendić-Miočević opsežnim studijama *Salona – Prilog valorizaciji njezinog spomeničkog nasljeđa* i *Antička Salona (Salonae) – povijesno-urbanistički i spomenički fenomen (SOS za baštinu)*.

Gradnja solinske zaobilaznice godine 1987. ponovo je potaknula Duju Rendića-Miočevića da digne glas zbog uništavanja salonitanskih arheoloških lokaliteta. Izgledalo je da se njegova stajališta prihvaćaju, ali se projekt ipak ostvario u planiranom obliku! Svoje je stavove Duje Rendić-Miočević objavio 1988. u splitskom časopisu *Mogućnosti*, u članku znakovito naslovljenom *(In)felix Salona!*

Skupovi

U povodu desete obljetnice smrti i u njegovu čast, godine 2003. kolege i učenici profesora Duje Rendića-Miočevića u velikom su se broju okupili u Zagrebu na međunarodnom znanstvenom skupu, izabравši teme iz golemog dijapazona profesorova interesa. Radovi s toga skupa tiskani su u zborniku *Illyrica antiqua (ob honorem Duje Rendić-Miočević, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u*

Zagrebu, Arheološki muzej u Zagrebu, 2005.) i još jednom potvrdili koliki je golem i neizbrisiv trag ostavio u hrvatskoj arheološkoj znanosti.

Deset godina kasnije, godine 2013., povodom dvadesete godišnjice njegove smrti, u Šibeniku i Danilu, mjestu u kojemu je Profesor vodio dugogodišnja sustavna istraživanja, održan je drugi međunarodni znanstveni skup, *Illyrica antiqua II*. Organizatori skupa i pripadajućega Zbornika su Odsjek za arheologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Muzej grada Šibenika i Arheološki muzej u Zagrebu.

Nadamo se i vjerujemo da ćemo svi zajedno i ubuduće pronalaziti teme bliske onima kojima se bavio profesor Rendić-Miočević i na skupovima koji bi se trebali održavati u pravilnom ritmu, i na taj način trajno zadržati sjećanje na njega. Ovaj je skup, o stotoj obljetnici rođenja, još jedna potvrda te naše zajedničke želje.

Izbor izvora za biografiju i bibliografiju Duje Rendića-Miočevića

N. Cambi 2011	Nenad Cambi, <i>Predgovor</i> , Dalmatia 2011, 9-19.
Dalmatia 2011	Duje Rendić-Miočević, <i>Dalmatia christiana. Opera omnia</i> , (ur. N. Cambi), Zagreb – Split 2011.
Illyrica 2005	<i>Illyrica antiqua ob honorem Duje Rendić-Miočević</i> , Radovi s međunarodnoga skupa o problemima antičke arheologije, Zagreb, 6. – 8. XI. 2003, (ur. I. Mirnik – M. Šegvić), Zagreb 2005.
R. Katičić 2005	Radoslav Katičić, <i>Zabilješka o Rideru i njegovu istraživaču</i> , Illyrica, Zagreb 2005, 19-22.
B. Kuntić-Makvić 1993	Bruna Kuntić-Makvić, <i>U spomen profesoru Duju Rendić-Miočeviću</i> , Nuntius IX, Zagreb 1993, 6-7.
E. Marin 1993	Emilio Marin, <i>Duje Rendić-Miočević. In memoriam</i> , Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku 86, Split 1993, 9-13.
M. Matijević Sokol 2005	Mirjana Matijević Sokol, <i>Duje Rendić-Miočević i hrvatsko srednjovjekovlje</i> , Illyrica, Zagreb 2005, 41-43.
I. Mirnik 2005	Ivan Mirnik, <i>Duje Rendić-Miočević kao numizmatičar</i> , Illyrica, Zagreb 2005, 23-29.
V. Paškvalin 2005	Veljko Paškvalin, <i>Pogled na duhovnu tradiciju i život u doba Rimljana kakav je imao akademik D. Rendić-Miočević</i> , Illyrica, Zagreb 2005, 53-65.
Spomenica 1996	<i>Duje Rendić-Miočević 1916.-1993.</i> , (ur. M. Suić), [Spomenica preminulim akademikima sv. 75], Zagreb 1996.

- M. Suić 1993 Mate Suić, *Duje Rendić-Miočević (1916-1993)*, Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva XXV, br. 3, Zagreb 1993, 63-64.
- M. Suić 1996 Mate Suić, *Sjećanje na kolegu i prijatelja*, Spomenica, Zagreb 1996, 18-23.
- M. Šarić-Šegvić 1984 Marina Šarić-Šegvić, *Bibliografija Duje Rendić-Miočevića*, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 3. ser., sv. XVI-XVII/1983-1984, Zagreb 1984, 4-13.
- M. Šegvić 1996 Marina Šegvić, *Bibliografija radova Duje Rendić-Miočevića*, Spomenica, Zagreb 1996, 25-38.
- M. Šegvić 2005 Marina Šegvić, *Duje Rendić-Miočević kao epigrafičar*, Illyrica 2005, 31-40.
- M. Šegvić 2011 Marina Šegvić, *Bibliografija. Duje Rendić-Miočević*, Dalmatia, Zagreb – Split 2011, 453-466, (pretisak Šegvić 1996. s. n. a.).
- A. Škegro 2005 Ante Škegro, *Duje Rendić-Miočević i Centar za balkanološka ispitivanja ANUBiH*, Illyrica, Zagreb 2005, 45-51
- Ž. Tomičić 1996 Željko Tomičić, *Akademik Duje Rendić-Miočević (1916. – 1993.)*, Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu 10, 1996, 5.
- B. Vikić-Belančić 1984 Branka Vikić-Belančić, *(Nenaslovljena biografija D. Rendić-Miočevića)*, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 3. ser., sv. XVI-XVII/1983-1984, Zagreb 1984, 1-3.
- M. Zaninović 1993 Marin Zaninović, *In memoriam Duje Rendić-Miočević*, Opuscula archaeologica 16/1992, Zagreb 1993, 9-15.
- M. Zaninović 1996 Marin Zaninović, *Duje Rendić-Miočević (29. VI. 1916. – 30. IV. 1993)*, Spomenica, Zagreb 1996, 13-17.
- M. Zaninović 2005 Marin Zaninović, *Duje Rendić-Miočević i Delmatae*, Illyrica, Zagreb 2005, 15-18.

Summary

Marina Šegvić

Duje Rendić-Miočević (Split, 29 June 1916 – Zagreb, 30 April 1993)

Key words: Duje Rendić-Miočević, archaeologist, scientist, epigraphy, numismatics, Illyriology, early Christian provincial archaeology, Salona

In the paper, the author is summarising the life and work of the Academy Member, Duje Rendić-Miočević, a scientist, museologist, university professor. His life and active times started in Split, where he received his education and headed the Archaeological Museum. He continued his active life in Zagreb as a university professor and the director of the Archaeological Museum. He was a regular member of the Croatian Academy and Sciences and Arts. The scientific and professional contribution of Duje Rendić-Miočević is great. In opening and solving the issues of the Croatian archaeology in an interdisciplinary approach, he reached the very summit of the European and world science.

The scientific fields he dealt with are those of our provincial Classic period. His works deal with Classic and proto-Classic archaeology: Greek colonisation of the eastern Adriatic area, the Illyrians and their relationships with the Greeks and the Romans – only with the researches of Duje Rendić-Miočević appeared the term »Illyriology« – the hellenisation and romanisation processes, etc. He was among the first here to perform comprehensive onomastic researches of the Illyrian area.

As an archaeologist, philologist and epigraphist, he approached the Illyric issues in an interdisciplinary manner, based on the sources, especially archaeological, epigraphic and numismatic materials, aiming to clarification of the Illyrian autochthonous culture, historic, social and political conditions, and especially the resistance to all forms of romanisation in the field of spiritual culture.

During the many years of his researches, especially of the Illyrian (Greek-Illyrian) coins as a historic source of utmost importance, he produced numerous scientific contributions achieving the results that contributed to, and partly thoroughly changed, the old traditional scientific views of these issues.

The particular field of his scientific interest was the »romanisation« of the Adriatic area, first of all in the province of Dalmatia, our coast and hinterlands, interpreted through development of urbanism and civil engineering, archaeological topography, through forms of municipality, and particularly through the spiritual culture and artistic creativity of the local, provincial, population.

The early Christian époque in Illyricum (Dalmatia), and especially in its metropolis, Salona, with numerous important monuments, is another topic that Duje Rendić-Miočević paid his, well deserved, scientific attention. He presented new interpretations of sacral building typology – basilicas, oratories, baptising complexes, etc.

In the large number of scientific works he dealt with the issues of Greek and Roman (Latin) epigraphy and numismatics, where he was seeking for and discovering authentic sources for the earliest history of our lands and often, by interpreting the humble finds, he was reaching sources of utmost importance for better understanding of the previously little or not at all known persons of the Illyrian history.

From the rich bibliography of Duje Rendić-Miočević, here will be selected two titles: his lifetime work, the book *Iliri i antički svijet* (published by Splitski književni krug, 1989) where, through the collected works, with the aptitude of an archaeologist, classic philologist and Old Age historian, he set standards of excellence so high that they are hard to be exceeded.

The second book is *Carmina epigraphica* (published by Splitski književni krug, 1987), an intimistic anthological collection of poetic translations of Greek and Roman inscriptions in stone testifying the power of the word, in our lands turned into verses at the very beginning of literacy... These translations make a true literature, poetry, however even in such verses the scientist Duje Rendić-Miočević finds genuine information.

Translated: Radovan Kečkemet

